

підсистем; реалізацію різноманітних освітніх моделей, існування навчальних закладів різних типів і форм власності, різноманітних форм та засобів отримання освіти, що забезпечують громадянам надання якісних освітніх послуг, свободу вибору сфери знань.

Список використаних джерел

1. Архипова С.П. Якість освіти у контексті вимог сучасності. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/N135/N135p011-014.pdf (дата звернення 12 травня 2021 р.).
2. Буличева Н.А., Пивовар Ю.І. Сучасні правові та організаційні проблеми фінансування вищої освіти в Україні. Держава і право. 2009. Випуск 44. С. 411-416. URL: <http://radnuk.info/statti/255-finpr/3593-2010-01-29-18-50-22.html> (дата звернення 12 травня 2021 р.).
3. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку, 2007-2011 рр. : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2. НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, Ін-т вищ. освіти. упоряд.: Пономаренко Л.О. ; Стельмах Н.А., Пєєва С.П., Айвазова Л.М., Бублик Н.М. ; наук. консультант і авт. вступ. ст. Корольов Б.І. ; наук. ред. Рогова П.І. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л.О. К. : Нілан-ЛТД. 2012. 663 с.
4. Кравчук М.В. Основні напрями реформування та стандартизації вищої юридичної освіти. *Українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал «Порівняльно-правові дослідження»*. К. 2009. №1-2. С.161-167. URL. <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/18363/25-Kravchuk.pdf> (дата звернення 13 травня 2021 р.).
5. Красій О.І. Фінансування народної освіти. *Фінанси України*. 2000. № 4. С. 49-53.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. URL: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf> (дата звернення 12 травня 2021 р.).
7. Освіта України в XXI столітті : проблеми та перспективи розвитку URL: <http://ua.textreferat.com/referat-13090-1.html> (дата звернення 12 травня 2021 р.).

Когут А.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
теорії та історії держави і права ЗУНУ
Кравчук В. М.*

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА

Культура – це категорія, що містить сукупність матеріальних та духовних цінностей, створених та накопичених впродовж суспільного розвитку людства. Водночас під культурою особи прийнято розуміти

певний рівень соціалізації людини, а також її спроможність до здійснення певного виду професійної діяльності [1, с.136].

Професійна культура юриста, на наш погляд, не мислиться без педагогічної культури, під якою розуміємо рівень володіння у практичній роботі методикою проведення виховання громадян з використанням високої спеціалізованої педагогічної техніки, педагогічної технології та професійного такту [2]. Таке визначення педагогічної культури юриста допомагає усвідомити, що юрист повинен мати елементарні педагогічні знання, вміння та навички правовиховної роботи.

Аби краще зрозуміти, що таке педагогічна культура юриста, варто з'ясувати сутність її структурних елементів: педагогічної техніки, педагогічної технології та професійного такту.

Педагогічна техніка - це вміння використовувати власні психофізичні дані як засіб виховного впливу, володіння комплексом прийомів, який допомагає глибше, яскравіше, краще виявити себе і досягти успіхів у виховній роботі.

Педагогічна технологія визначає стратегію юридичної діяльності, програму впровадження дійових заходів для того, щоб домогтися панування права в суспільстві. Тобто вона відображає будь-який юридичний процес, вказує на шляхи вирішення певної юридичної справи.

Останнім елементом педагогічної культури юриста є професійний такт – це спеціальне фахове уміння, за допомогою якого юрист у кожному конкретному випадку застосовує до правопорушників найефективніший засіб виховного впливу. Його можна по-іншому назвати педагогічним підходом до правопорушників або психологічним доглядом [3].

Як вже було зазначено раніше, педагогічна культура є елементом загальнолюдської культури. Педагогічна культура юриста – це його внутрішня зібраність під час певних обставин. Як буває в повсякденному житті, коли перше враження про людину стає остаточним, так трапляється і з юристами. Доволі часто думка громадян про спеціаліста-правника складається саме з перших хвилин спілкування, тому для юристів дуже важливо бути комунікабельним, кмітливим, стриманим і вміло проявляти свої інтелектуальні та професійні здібності.

На наш погляд, юрист повинен володіти певними педагогічними здібностями, адже на кого, як не на правника, покладатиметься функція правового виховання громадян. Всі ми розуміємо, що аби жити у правовій державі, громадянам потрібно свідомо виконувати приписи законів, а особливо збагнути їх важливість та мету. Тому саме юристи – це ті люди, які захищають закон та сприяють правопорядку в нашій державі, вони повинні сприяти обізнаності людей саме у правовому аспекті.

Існують деякі різновиди педагогічних здібностей. Успішну юридичну практику забезпечують дидактичні здібності, а саме готовність юриста виховувати громадян, творчо розвивати юридичне мислення, привчати їх

до самостійного опанування елементарних правових знань. Не менш важливими є комунікативні здібності, які полягають в умінні легко й вільно вступати в контакт з людьми, встановлювати з населенням правильні ділові взаємовідносини; конструктивні здібності, які допомагають передбачати результати своєї роботи, прогнозувати можливі помилки та негаразди, проектувати якість юридичних знань громадян; гностичні здібності, за допомогою яких юрист може вміло пізнавати зміст правового явища, закономірності поведінки громадян, а також вони полягають у пізнанні самого себе; перцептивні здібності як здатність розпізнавати психічний стан особи, уміти фіксувати деталі її поведінки, а також судити про винність чи невинність особи по виразу її обличчя та формі поведінки; інтелектуальні здібності, які допомагають розуміти власне призначення, правові явища, проблеми, принципи, закони природи, теорії тощо [4].

У зв'язку з тим, що робота юриста полягає у постійній взаємодії із суспільством, де йому доводиться стикатися з людськими проблемами, вникати в їх душевні стани й переживання, вирішувати конфліктні ситуації, виступати в ролі психолога, педагога-вихователя, у правовій роботі багато що залежить саме від особистих якостей правника, які ми зазначили вище. Юридична робота не може бути успішною без вміння спілкуватися з людьми, розпізнання їх переживань і страхів, розуміння правових явищ тощо. Тому ми вважаємо, що ці всі якості є надзвичайно важливими як для педагогічної культури юриста, так і для його професійної діяльності в цілому.

Отже, резюмуючи вищевикладене, хочемо зазначити, що педагогічна культура юриста є неодмінною і важливою складовою частиною професійної культури правника. Високий рівень педагогічної культури юриста – це необхідна умова становлення юридичної майстерності, адже робота юриста не обмежується лише судовим процесом чи у встановленні винуватості особи, робота юриста полягає, насамперед, у вмінні донести до людей основну суть права, у правовому вихованні громадян. Це потрібно для того, щоб люди виконували приписи законів не тому, що бояться зазнати покарання через свою дію чи бездіяльність, а тому, що вони самі глибоко розуміють й усвідомлюють важливість цих законів. Тільки такими методами ми зможемо досягти рівня соціально-демократичної держави.

Список використаних джерел

1. Юридична деонтологія. Від навчання до практики: навч. посіб. / Л.В. Радовецька. С. П. Лясковська, О.О. Тихомиров та ін. Київ, 2019. 296 с.
2. Педагогічна культура юриста. URL: <http://um.co.ua/10/10-14/10-149040.html>
3. Сливка С.С. Юридична деонтологія. Навчальний посібник. К.: Атіка, 2008. 296 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-7463.html>

4. Безсмолий Є. Б. Формування педагогічної культури юристів в процесі педагогічної підготовки майбутніх магістрів з правознавства. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки.* 2011. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2011_2_4
5. Професійно-правова культура юриста. Мультимедійний підручник з навчальної дисципліни «Юридична деонтологія. URL: https://arm.naiu.kiev.ua/books/JD_book/lectures/kon_5.html

Кормило Х.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доц.,
доктор права УВУ,
завідувач кафедри теорії та історії
держави і права ЗУНУ,
Заслужений юрист України
Кравчук М. В.*

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Актуальність теми дослідження. Проблема громадянського суспільства належить до найбільш актуальних проблем сучасної політичної науки. І це зрозуміло. Утвердження демократичного цивілізаційного перелому покладає громадянське суспільство як одну з необхідних передумов свого становлення та ефективного функціонування. На думку М.Кравчука: «Саме розвинене громадянське суспільство надає можливість створити правову державу» [2, с.66].

Мета дослідження - висвітлення загальних рис громадянського суспільства як сфери вільної комунікації учасників суспільних відносин, в основі якої - не родинні зв'язки, а мета реалізувати певні спільні інтереси (політичного, соціального, економічного, культурного чи іншого характеру) поза інститутами публічної влади.

Об'єкт дослідження - тенденції суспільного розвитку як процесу, що має свою логіку та традиції, включаючи формування громадянських теорій та структур.

Предмет дослідження - основні риси, періодизація процесу росту рівня громадянського суспільства

Завдання – визначити основні риси, головні етапи й особливості становлення громадянського суспільства.

Суспільство громадян зуміло пройти досить тернистий історичний шлях до свого становлення та зокрема розвитку. Аналіз версій щодо громадянського суспільства, особливо на самих ранніх етапах формування античних думок, показує, що навіть тоді люди все ще